

KØBENHAVNS KOMMUNE

REGNSKAB 2017/ÅRSRAPPORT

Læsevejledning

ÅRSRAPPORT 2017

Københavns Kommune præsenterer i denne rapport kommunens regnskab for 2017.

Rapporten er delt i to:

- **LEDELSESBERETNINGEN**; der giver det overordnede billede af årets økonomiske resultater samt kommunes strukturelle nøgletal. Ledelsesberetningen giver desuden et læsevenligt overblik over kommunes samlede overordnede økonomi – herunder koncernregnskabet.
- **REGNSKABSRESULTATET**; der indeholder kommunens regnskabspraksis og oversigter over kommunens regnskabstal med tilhørende noter.

God læselyst

.....

Københavns Kommune

Rådhuset
1566 København V.
Telefon: 33 66 33 66
Hjemmeside: www.kk.dk

Redaktion/Design

Københavns Kommune
Økonomiforvaltningen
KK Design

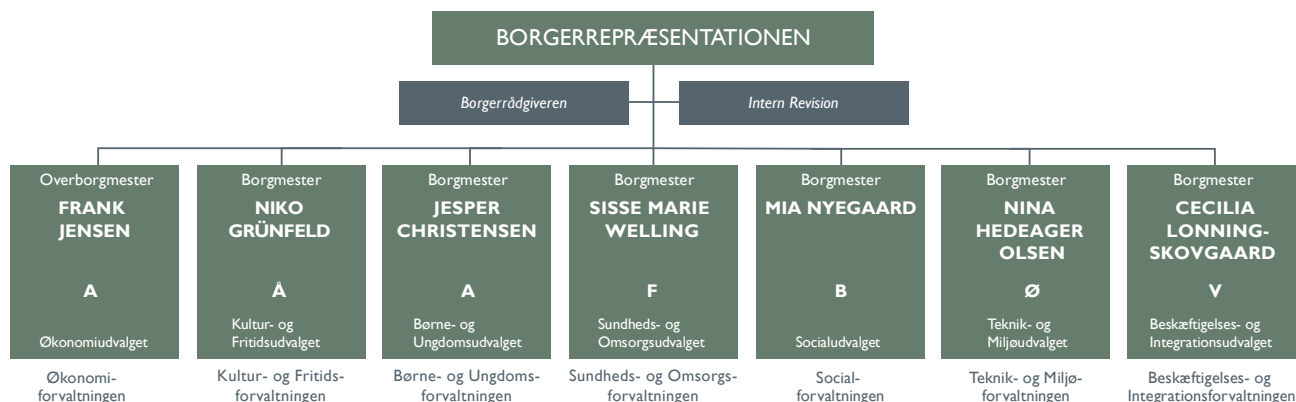
Revision

Deloitte
Weidekampsgade 6
2300 København

Regnskabsår

2017

Organisationsdiagram

Koncernoversigt Københavns Kommune

Københavns Kommune										
Omsætning	38.172									
Resultat	2.060									
Aktiver	46.137									
Egenkapital	16.704									
Medarbejdere	40.318									
Soliditet	38%									
KK Ejerandel	100%									
KK hæftelse for gæld i selskaber*	45.132									
		HOFOR	METRO	BY & HAVN	CTR	ARC	VESTFOR- BRÆNDING	MOVIA	BEREDSKAB	ARENA CPHX
		5.535	1.473	476	2.202	398	927	4.922	562	3
		288	-2.316	354	-47	2.146	52	0	37	-414
		29.544	23.270	15.751	2.798	4.368	3.148	1.498	238	1.004
		10.109	-1.579	-3.756	717	553	897	-166	89	185
		1.286	325	114	32	183	338	805	857	11
		34%	-7%	-24%	26%	13%	28,5%	-11%	37%	18%
		69%	50%	95%	69%	65%	20%	14%	80%	50%
		9.871	11.837	17.523	1.180	2.314	338	59	1,6	0
		BIOFOS		CPH MALMÖ PORT						
		506		762						
		20		77						
		3.531		613						
		3.149		396						
		164		376						
		89%		65%						
		47%		50%						
		140		0						

Tal baseret på 2016-regnskaber (CPH Malmö Port 2015 regnskab)
Alle tal er i mio. kr., dog CPH Malmö i SEK.

*Inkl. Københavns Kommunes egen langfristede gæld langfristede gæld på 1.876 mio. kr.

Forord

København er fortsat en by i vækst, og vi har derfor en udfordring i hele tiden at sikre, at der er skoler, daginstitutioner, ældreboliger og ungdomsboliger til de mange nye københavnere. Det stiller krav til et højt anlægsinvesteringsniveau og til en stærk økonomistyring i kommunen. Samtidig har vi fokus på, at udviklingen af byen ikke må ske på bekostning af den sociale balance i København.

I de senere år er der kommet mere end 10.000 nye københavnere hvert år. Det er en fantastisk udvikling. Samtidig er befolkningstilvæksten blevet et grundvilkår for økonomistyringen i København. Kommuner i vækst har behov for både at investere massivt i udvikling af nye bydele, boliger, veje, plejehjem, skoler og daginstitutioner og for at vedligeholde eksisterende infrastruktur og bygninger. For at vi kan sikre, at der også er plads i byen til at etablere de kommunale tilbud til de mange nye københavnere, er vi samtidig nødt til at investere i nødvendige grundkøb. Grundkøbspriserne i København er steget kraftigt over en årrække, og udgifterne til køb af egnede grunde til nye kommunale tilbud tæller med under kommunens anlægsloft. Københavns Kommune har i 2017 brugt 367 mio. kr. på grundkøb af i alt 13 grunde.

Særligt antallet af børn og unge har været kraftigt stigende, og bare i 2017 er der kommet 2.143 nye børn og unge til i alderen 0-16 år. Det stiller store krav til planlægningen af nye daginstitutioner og skolespor og vi har samtidig brugt store summer på at sikre moderne tidssvarende skoler til alle københavnske børn. 2017 blev året, hvor vi fik afsat midler til totalreoveringen af de sidste 9 folkeskoler, der trænger. I perioden 2010-2017 har vi afsat midler til totalreovering af 61 københavnske folkeskoler, og i samme periode er en lang række skoler blevet udvidet med i alt 29 spor, og der er etableret 3 helt nye folkeskoler og planlagt yderligere to. Anlægsaktiviteten har også været høj på daginstitutionsområdet, hvor der siden 2010 er blevet afsat midler til hele 491 nye daginstitutionsgupper.

I en by med vokseværk er det helt afgørende, at der er fokus på at bevare den sociale balance, så byen ikke knækker over i rig og fattig. I disse år planlægges og udvikles de nye bydele i København som eksempelvis Nordhavn, Sydhavn og Carlsbergbyen. Vi arbejder for at sikre, at der i de nye bydele i København også kommer boliger, der er til at betale for københavnere med almindelige indkomster. Derfor stiller vi i København krav om, at mindst hver femte bolig i de nye bydele skal være almene boliger, og vi har samtidig investeret massivt på området. På den måde kan vi sikre en blandet by, hvor mennesker med forskelligt socialt og kulturelt udgangspunkt bor dør om dør.

Befolkningstilvæksten sætter også retningen for økonomistyringen på serviceområdet. Københavns Kommune har en effektiviseringsstrategi, der betyder, at vi siden 2007 har effektiviseret driften løbende med op til 350 mio. kr. om året. Effektiviseringsstrategien sikrer blandt andet, at vi kan levere velfærd til det stadigt stigende antal københavnere uden at udgiftsniveauet til service stiger tilsvarende, og uden at gå på kompromis med den økonomiske stabilitet i Kommunen. I 2017 har vi effektiviseret for 313 mio. kr.

For at sikre, at vi fortsat kan effektivisere driften på en intelligent måde, har vi siden budget 2016 årligt afsat en investeringspulje på ca. 450 mio. kr., som skal understøtte kloge investeringer, der reducerer kommunens driftsomkostninger. På den måde frigøres der midler, der kan geninvesteres i kernevelfærden. Det er vigtigt, at vi fortsætter med at effektivisere og fokusere på økonomistyringen i kommunen, så der også i fremtiden kan blive råd til at investere i vores velfærd og i vores by.

Selvom det går godt i København og velstanden stiger, så har København stadigvæk en overrepræsentation af socialt udsatte borgere - hjemløse, misbrugere og fattige. Ved den seneste opgørelse havde København eksempelvis 22 pct. af landets hjemløse. Der er en overledighed i København i forhold til resten af landet, og københavnere har en lavere gennemsnitslevetid end landsgennemsnittet. Samtidig er der nogle store sociale forskelle på de københavnske bydele. København er en storby på godt og ondt. Byen er inde i en rigtig god udvikling, men det betyder ikke, at der ikke er udfordringer. Derfor har vi fokus på at sikre sammenhængskraften i byen, og på at sikre at udviklingen af byen understøtter et København i social balance.

Frank Jensen
Overborgmester
Københavns Kommune

Indhold

2 INDLEDNING

- 2 Læsevejledning
- 3 Organisationsdiagram
- 3 Koncernoversigt Københavns Kommune
- 5 Forord
- 7 Ledelsespåtegning

8 LEDELSESBERETNING

- 8 Præsentation af regnskabsresultat
- 10 Nøgletal for Københavns Kommune
- 12 Hvor kom pengene fra og hvor blev de brugt?
- 15 Regnskabsresultatet på styringsområder
- 16 Serviceområdet
- 19 Anlægsudgifter
- 21 Øvrig drift (overførsler mv.)
- 23 Finansielle poster
- 25 Koncernregnskab

28 REGNSKAB

- 28 Tabel 1 – Udgiftsbaseret regnskab
- 29 Tabel 2 – Balance
- 30 Tabel 3 – Finansieringsoversigt
- 31 Noter

Ledespåtegning

Undertegnede erklærer hermed, at Regnskab 2017 for Københavns Kommune er aflagt i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets budget- og regnskabssystem, at den anvendte regnskabspraksis anses for hensigtsmæssig, samt at regnskabet giver et retvisende billede af kommunens økonomi.

Den enkelte borgmester og direktør skriver under for den del af regnskabet, der vedrører deres udvalgsområde. Overborgmesteren og Økonomiforvaltningens administrerende direktør skriver på vegne af Økonomiudvalget under for Københavns Kommunes samlede regnskab.

Økonomiudvalget

Overborgmester
Frank Jensen (A)

Børne- og Ungdomsudvalget

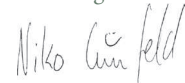
Borgmester
Jesper Christensen (A)

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget

Borgmester
Cecilia Lonning-Skovgaard (V)

Kultur- og Fritidsudvalget

Borgmester
Niko Grünfeld (Å)

Socialforvaltningen

Borgmester
Mia Nyegaard (B)

Sundheds- og Omsorgsudvalget

Borgmester
Sisse Marie Welling (F)

Teknik- og Miljøudvalget

Borgmester
Nina Hedeager Olsen (Ø)

Økonomiforvaltningen

Administrerende Direktør
Peter Stensgaard Mørch

Børne- og Ungdomsforvaltningen

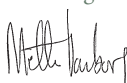
Administrerende Direktør
Tobias Børner Stax

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen

Administrerende Direktør
Bjarne Winge

Kultur- og Fritidsforvaltningen

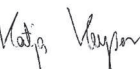
Administrerende Direktør
Mette Touborg

Socialforvaltningen

Administrerende Direktør
Nina Eg Hansen

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Administrerende Direktør
Katja Kayser

Teknik- og Miljøforvaltningen

Administrerende Direktør
Pernille Andersen

Præsentation af regnskabsresultat

Det samlede regnskabsresultat for 2017 viser et overskud på 1.565 mio. kr., hvilket er væsentligt højere end budgetteret. Resultatet kan primært henføres til lavere driftsudgifter end budgetteret.

Københavns Kommunes udgiftsbaserede regnskab viser et samlet overskud på 1.565 mio. kr., hvilket er 1.333 mio. kr. højere end oprindeligt budgetteret. Resultatet kan primært henføres til, at driftsudgifterne (serviceudgifter og overførsler mv.) ligger 1.185 mio. kr. lavere end oprindeligt budgetteret. Af mindreforbruget på driften vedrører 363 mio. kr. service og 822 mio. kr. vedrører øvrigt drift/overførsler mv.

På indtægtssiden er der derudover merindtægter i forhold til vedtaget budget fra skatter, tilskud og udligning og finansielle poster på i alt 153 mio. kr. Merindtægterne

fordeler sig med merindtægter på 107 mio. kr. vedrørende skatter, tilskud og udligning og merindtægter på 47 mio. kr. vedr. finansielle poster netto (renteindtægter- og udgifter, udbytte og kursgevinster/tab). Hertil kommer at forsyningsområdet i 2017 udviser merindtægter på 215 mio. kr. i forhold til vedtaget budget.

Omvendt ligger nettoanlægsudgifterne 219 mio. højere end budgetteret, hvilket kan henføres til merudgifter på bruttoanlæg på 322 mio. kr. ifht. vedtaget budget, og merindtægter på 102 mio. kr.

Regnskabsopgørelse

(mio. kr. i løbende priser)	Regnskab 2016	Vedtaget budget 2017	Regnskab 2017	Afvigelse ifht. vedtaget budget	Udvikling 2016-2017
Indtægter	37.948	38.074	38.180	107	232
Serviceudgifter	23.670	24.734	24.372	-363	702
Overførsler m.v.	9.993	10.468	9.646	-822	-347
= Driftsresultat før finansiering	4.285	2.871	4.163	-1.078	-122
Finansielle poster, netto	122	118	165	47	43
= Resultat af ordinær driftsvirksomhed	4.407	2.990	4.327	1.338	-79
Anlægsudgifter	2.448	2.557	2.776	219	328
= Resultat af det skattefinansierede område	1.958	433	1.551	1.118	-407
Forsyning	102	-201	14	215	-89
= RESULTAT I ALT	2.060	232	1.565	1.333	-496

Københavns Kommunes overskud er faldet de senere år. I regnskab 2015 viste resultatet et overskud på 2.434 mio. kr., regnskab 2016 viste et overskud på 2.060 mio. kr. og i 2017 visere resultatet altså et overskud på 1.565 mio. kr. Sammenlignes regnskab 2016 med regnskab 2017 er overskuddet 496 mio. kr. mindre i 2017 end i 2016 svarende til et fald på 24,1 pct. i løbende priser.

Faldet i det samlede resultat fra 2016 til 2017 skyldes primært, at bruttoanlægsudgifterne er steget, samt at serviceudgifterne er steget og således ligger tættere på budgettet (For mere detaljeret oversigt se tabel 1 - Udgiftsbaseret regnskab).

Sidst er indtægterne steget med 232 mio. kr. fra 2016 til 2017. Stigningen i indtægterne på 232 mio. kr. kan primært henføres til en stigning i indtægterne fra indkomstskat på 736 mio. kr. svarende til en stigning på 3,2 pct. Denne stigning i skatteindtægterne modsvares dog af et fald i tilskud og udligning på i alt 606 mio. kr. svarende til et fald på 7,0 pct.

De finansielle poster vedr. renteudgifter - og indtægter samt udbytte fra investering m.v. viser et nettoresultat på 165 mio. kr. i 2017. Resultatet er 43 mio. kr. højere end i 2016 svarende til en stigning på 35,5 pct. Resultatet kan primært henføres til et fald i renteudgifterne i 2017, som skyldes at udgifterne i 2016 var særligt høje sfa. betaling af afsavnsrenter i forbindelse med tilbagebetaling af for meget opkrævet ejendomsskat.

Forsyningsområdet viser et samlet resultat på 14 mio. kr. i 2017. I forhold til 2016 er resultatet udtryk for et fald på 89 mio. kr. sammenholdt med Regnskab 2016. Affaldsområdets økonomi er underlagt 'hvile i sig selv'- princippet over en årrække, og der er på den baggrund udsving mellem årene. Udviklingen fra 2016 skyldes især, at der har været flere udgifter til Ressource- og affaldsplan 2018, hvilket er i overensstemmelse med projektplanen, hvor størstedelen af udgifterne er budgetlagt i 2017 og 2018.

Nøgletal for Københavns Kommune

Nøgletallene giver et overordnet billede af udviklingen i Københavns Kommune. I 2017 har København igen haft en betydelig befolkningstilvækst på 10.807 indbyggere og overskud på driften.

Københavns Kommune har over en årrække haft en stabil befolkningstilvækst på knap 2 pct. om året, og det samme gælder for 2017, hvor kommunen har haft en befolkningstilvækst på 1,8 pct. Til sammenligning har

befolkningstilvæksten på landsplan ligget på 0,6 pct. Københavns kommune har fået 10.807 nye borgere i 2017, og ved udgangen af 2017 var der i alt 613.288 borgere i Københavns Kommune.

Befolkningsudvikling

(Ved udgangen af året)	2013	2014	2015	2016	2017
Befolkning	569.557	580.184	591.481	602.481	613.288
Tilvækst	10.117	10.627	11.297	11.000	10.807
Tilvækst pct.	1,8%	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%

Københavns Kommune har i økonomistyringen fokus på at effektivisere driften, for at skabe plads til de mange nye københavnere inden for kommunens serviceramme, som fastsættes i aftalen om kommunernes økonomi. Samlet set er Københavns Kommunes befolkning vokset med 7,7 pct. fra 2013 til 2017, men Københavns Kommunes serviceramme set ved budgetvedtagelsen (som er udtryk for aftalen om kommunernes økonomi) i samme periode kun er steget med 0,9 pct. set i faste priser. Kommunen effektiviserer årligt for over 300 mio. kr. på tværs af alle fagområder. Der fokuseres særligt på at omprioritere midler til kernerdriften på baggrund af effektiviseringer af kommunens administration, IT og indkøb. I 2017 er der blevet effektiviseret for 313 mio. kr., mens niveauet i 2016 lå på 311 mio. kr. I budget 2018 effektiviseres for 406 mio. kr.

Den høje befolkningstilvækst kombineret med svagt stigende serviceudgifter medfører faldende serviceudgifter pr. indbygger. Serviceudgifterne pr. indbygger er faldet fra 42.431 kr. i regnskab 2013 til 40.092 kr. i regnskab 2017 primært som følge af, at regnskabsresultatet på service er steget med gennemsnitligt 0,4 pct. årligt, mens indbyggertallet i København er steget med knap 2 pct. om året. Fra regnskab 2016 til regnskab 2017 er serviceudgifterne faldet med 231 kr. pr. indbygger svarende til et fald på 0,6 pct.

Nøgletal for driften¹

(Kr. pr. indbygger – 2017 p/l)	Regnskab 2013	Regnskab 2014	Regnskab 2015	Regnskab 2016	Regnskab 2017
Serviceudgifter	42.431	41.318	40.807	40.323	40.092
Driftsbalance	7.137	7.542	7.521	7.851	7.491
Bruttoanlæg	6.815	6.120	5.085	5.361	5.724
Overførselsudgifter	18.366	17.723	17.166	16.875	15.821
Indkomstskat	39.666	40.457	39.259	39.417	39.274

Kommunens samlede nettoindtægter fra indkomstskatter er steget med 736 mio. kr. fra 2016 til 2017 svarende til en stigning på 3,2 pct., men tages der højde for inflationen ligger stigningen på ca. 1,5 pct. Dette kombineret med en befolkningstilvækst på 1,8 pct. betyder, at indkomstskatten set i faste priser er faldet med 143 kr. pr. indbygger fra 2016 til 2017.

Overførselsudgifter pr. indbygger er faldet med 1.055 kr. pr. indbygger fra 2016 til 2017, hvilket svarer til et fald i de samlede overførselsudgifter på 4,5 pct. fra 2016 til 2017.

Kommuneskatten i Københavns Kommune har siden 2009 ligget på 23,8 pct., og i 2017 udgjorde landets 10. laveste indkomstskatteprocent. Ejendomsskat betales enten i form af grundskyld på afgiftspligtige grundværdier eller som dækningsafgift vedrørende offentlige ejendomme og på private forretningsejendomme. Grundskyldspromillen er ligeledes fastholdt på 34 og dækningsafgiftspromillen for private ejendomme på 9,8. (Dækningsafgiften for andre offentlige ejendomme grundværdi samt andre offentlige ejendomme forskelsværdi blev fastholdt på henholdsvis 15 og 8,75 promille).

Finansielle nøgletal

(Løbende priser)	Regnskab 2013	Regnskab 2014	Regnskab 2015	Regnskab 2016	Regnskab 2017
Soliditetsgrad (pct.)	34,4	39,5	37,9	36,2	10,0
Personskat (pct.)	23,8	23,8	23,8	23,8	23,8
Grundskyldspromille	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0
Dækningsafgiftspromille	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
Samlede skatteindtægter (mio. kr.)	26.551	27.221	28.001	29.326	30.164
Langfristet gæld pr. 31/12 pr. indbygger	4.554	4.062	3.511	3.104	2.673

De finansielle nøgletal viser, at Københavns Kommune overordnet har en sund økonomi. De samlede nettoskatteindtægter er steget med 838 mio. kr. fra 2016 til 2017 svarende til en stigning på 2,9 pct. Københavns Kommune nedbringer løbende sin gæld og har i 2017 nedbragt sin langfristede gæld med 236 mio. kr. Nedbringelsen af gælden kombineret med befolkningstilvæksten i København har betydet, at den langfristede gæld pr. indbygger er faldet med 430 kr. i 2017, svarende til et fald på 13,9 pct. Til sammenligning faldt den langfristede gæld pr. indbygger med 11,6 pct. i 2016.

Soliditetsgraden (egenkapitalens andel af aktiverne) er faldet med 26,2 procentpoint fra 36,2 pct. i 2016 til 10,0 pct.

i 2017. Det store fald i soliditeten kan primært henføres til et fald i egenkapitalen på i alt 11,7 mia. kr., som følge af en stigning i de hensatte forpligtelser vedr. tjenestemandspensioner på 15,2 mia. kr. Stigningen i forpligtelsen skyldes en række lovgivningsmæssige ændringer til den tekniske opgørelsesmetode vedr. tjenestemandspensioner, hvor forpligtelsen nu opgøres på baggrund af den gældende markedsrente og forventninger til stigende levetid, ligesom at al kommende optjening af pensionsret allerede nu indregnes som en del af hensættelsen. Udviklingen i soliditetsgraden er således ikke udtryk for grundlæggende ændringer i Københavns Kommunes økonomiske situation, men kan henføres til en ændring af regnskabspraksis.

¹ Beregningen af nøgletal for driften er befolkningstallet opgjort ved et gennemsnit af antal borgere 1. januar 2016 og 1. januar 2017.

Hvor kom pengene fra og hvor blev de brugt?

Københavns Kommunes nettoindtægter fra skatter, tilskud, udligning og renter m.v. var i 2017 på 38,4 mia. kr. Heraf udgjorde skatteindtægterne netto 30,2 mia. kr. svarende til 78,6 pct. af kommunes samlede nettoindtægter.

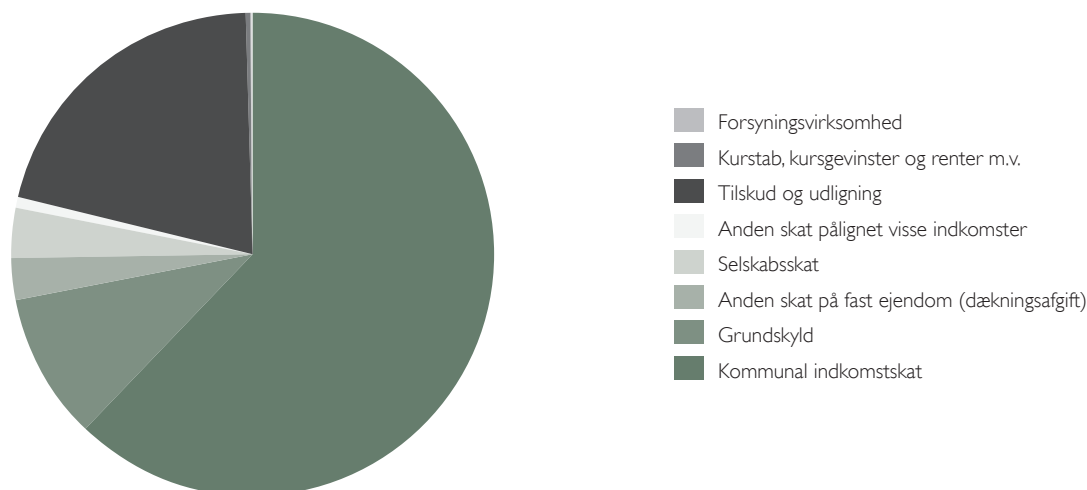
Københavns Kommunes indtægter kommer primært fra en række skatter samt tilskud og udligning. Herudover er der

en række mindre indtægtskilder. Tabellen nedenfor viser, hvor kommunens nettoindtægter kom fra i 2017.

Hvor kom pengene fra i 2017?

(opgjort netto i mio. kr. i årets priser)	2016	2017	Andel
Kommunal indkomstskat	23.138	23.874	62,2%
Grundskyld	3.463	3.711	9,7%
Anden skat på fast ejendom (dækningsafgift)	1.135	1.065	2,8%
Selskabsskat	1.389	1.285	3,4%
Anden skat på lignet visse indkomster*	202	228	0,6%
Tilskud og udligning	8.622	8.017	20,9%
Kurstab, kursgevinster og renter m.v.	122	165	0,4%
Forsyningsvirksomheder	102	14	0,0%
Indtægter i alt	38.172	38.359	100,0%

* Skat af dødsboer samt bruttoskat efter § 48 i kildeskatteloven

Skatter

Skatter er Københavns Kommunes vigtigste indtægtskilde og udgjorde i 2017 samlet 30.164 mio. kr. Det er en stigning på 837 mio. kr. i forhold til niveauet i 2016, hvilket overvejende kan henføres til højere indtægter fra indkomstskat.

Knap 4/5 af kommunens skatteindtægter kommer fra indkomstskatter, der i 2017 udgjorde 23.874 mio. kr. Sammenlignet med 2016, er indtægten fra indkomstskat steget med 736 mio. kr. i 2017, hvilket kan henføres til et forbedret udskrivningsgrundlag kombineret med det stigende indbyggertal i Københavns Kommune.

Ejendomsskatter (grundskyld og dækningsafgift) er kommunens næststørste skatteindtægt og udgjorde i 2017 netto 4.777 mio. kr., hvilket er 179 mio. kr. højere end niveauet i 2016. Indtægten fra ejendomsskatter er dog igen i 2017 blevet påvirket af tilbagebetalinger af ejendomsskat grundet klager over SKATs ejendomsvurderinger. Tilbagebetalinger af ejendomsskat som følge af ændrede ejendomsvurderinger med tilbagevirkende kraft udgør 356 mio. kr. (inkl. renter) i 2017 svarende til 7 pct. af kommunens samlede bruttoindtægt fra indbetaling af ejendomsskatter i 2017. I 2016 udgjorde udgifterne til tilbagebetaling af ejendomsskat

som følge af ændrede ejendomsvurderinger dog 500 mio. kr. svarende til 10,0 pct. af kommunens bruttoindtægt fra ejendomsskatter.

Selskabsskatten udgjorde 1.285 mio. kr. i 2017. Det er 104 mio. kr. lavere end i 2016 og svarer til et fald på 7,5 pct. Den kommunale selskabsskat afregnes med tre års forsinkelse, og indtægterne i 2017 vedrører således selskabs- og fondsskatter fra 2014. Faldet i indtægterne fra selskabsskatter fra 2016 til 2017 skal imidlertid ses i lyset af, at indtægterne fra selskabsskat i 2016 var ekstraordinært høje sfa. efterreguleringer vedr. forkert afregnet selskabsskat i årene før 2013, som blev korrigeret i 2016.

Tilskud og udligning

Københavns Kommune modtog i 2017 i alt 8.017 mio. kr. i tilskud og udligning. Det er et fald på 606 mio. kr. i forhold til niveauet i 2016. Tilskud omfatter blandt andet statstilskud og tilskud fra landsudligningen, som ydes efter henholdsvis folketal og forskellen mellem skatteindtægten og det udgiftspres, befolkningens alders- og socioøkonomiske sammensætning giver anledning til. Københavns Kommunes indtægter fra tilskud og udligning er sammensat af følgende tilskud:

Tilskud og udligning

(mio. kr., årets priser)	2016	2017	Andel
Statstilskud via landsudligningen	4.498	4.258	53%
Direkte statstilskud	893	741	9%
Hovedstadsudligningen*	967	880	11%
Beskæftigelsestilskud	1.624	1.590	20%
Likviditetstilskud	157	158	2%
Øvrige indtægter og bidrag**	483	390	5%
Indtægter i alt	8.622	8.017	100%

* Finansieres af kommunerne i hovedstadsområdet

** Herunder bidrag og tilskud vedrørende udlændinge og sociale problemer samt bidrag til regional udvikling.

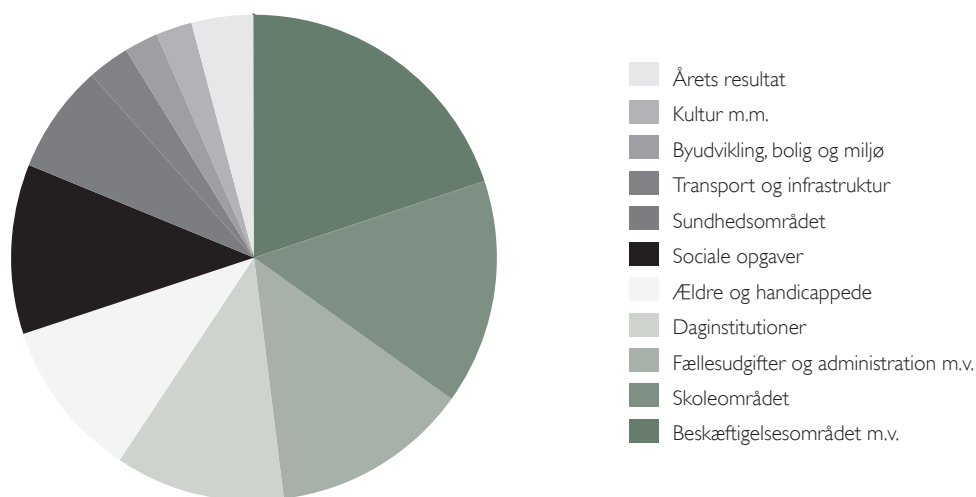
Siden 2007 er indbyggertallet i København steget med knap 110.000 borgere. Økonomi- og Indenrigsministeriets sociale indeks viser, at den høje befolkningsvækst bl.a. har betydet en positiv socioøkonomisk udvikling for København. Denne positive udvikling betyder dog også, at Københavns Kommune får relativt færre indtægter fra tilskuds- og udligningssystemet. Siden 2007 er indtægten fra

tilskuds- og udligningssystemet, som vedrører socioøkonomi, faldet. Havde de "nye" københavnere socioøkonomisk set været som de "gamle" københavnere, ville indtægten fra tilskud og udligning være steget med omkring 200 mio. kr. årligt i perioden.

Hvad blev pengene brugt på i 2017?

Tablet og figur nedenunder giver et samlet overblik over, hvordan nettoudgifterne har været fordelt på indsatsområder i 2017.

(Opgjort netto i mio. kr.)	2016	2017	Andel
Beskæftigelsesområdet m.v.	7.992	7.643	19,9%
Skoleområdet	5.134	5.661	14,8%
Fællesudgifter og administration m.v.	4.658	5.072	13,2%
Daginstitutioner	4.350	4.417	11,5%
Ældre og handicappede	3.980	4.035	10,5%
Sociale opgaver	4.253	4.303	11,2%
Sundhedsområdet	2.740	2.813	7,3%
Transport og infrastruktur	1.172	1.025	2,7%
Byudvikling, bolig og miljø	991	878	2,3%
Kultur m.m.	842	947	2,5%
Årets resultat	2.060	1.565	4,1%
Udgifter i alt	38.172	38.359	100,0%

Regnskabsresultatet på styringsområder

Resultatet på styringsområder viser et mindreforbrug på service på 313 mio. kr. i forhold til vedtaget budget, og et merforbrug på bruttoanlæg på 305² mio. kr. i forhold til vedtaget budget.

Med aftalen om kommunernes økonomi for 2017, som indgås mellem Regeringen og KL, blev der fastlagt en anlægsramme på 16,3 mia. kr. og en serviceramme på 242,2 mia. kr. for kommunerne under ét. 3 mia. kr. af bloktilskuddet på service og 1 mia. kr. på anlæg er betinget af, at kommunerne under et overholder rammen i budgetlægningen. I lighed med tidligere år er der ikke sanktioner for overskridelse af anlægsrammen i regnskabet, men hvis de kommunale regnskaber viser, at kommunerne under ét har overskredet deres serviceramme, nedsættes bloktilskuddet tilsvarende. 40 pct. af nedsættelsen fordeles på alle kommuner i forhold til folketallet, mens 60 pct. fordeles mellem de kommuner, der har overskredet deres budgetter.

Københavns Kommune har i 2017 haft serviceudgifter for samlet 24,4 mia. kr. og anlægsudgifter for 3,5 mia. kr. På service udgør det korrigerede budget Københavns Kommunes serviceramme, mens det vedtagne budget på bruttoanlæg udgør kommunens anlægsramme. Regnskabsresultatet på styringsområder viser, at Københavns kommune i 2017 har haft et samlet mindreforbrug på serviceudgifterne på 313 mio. kr. i forhold til servicerammen svarende til en afvigelse på 1,3 pct. På bruttoanlæg viser regnskabsresultatet et merforbrug på 305 mio. kr. i forhold til vedtaget budget (anlægsrammen), og et merforbrug på 53 mio. kr. i forhold til korrigeret budget.

Regnskabsresultatet på styringsområder

(Mio. kr.)	Regnskab 2016 (2016 p/l)	Vedtaget budget 2017	Korrigeret budget 2017	Regnskab 2017	Afvigelse ift. korrigeret budget	Afvigelse i pct.
Service	23.670	24.734	24.685	24.372	313	1,3%
– eksklusiv servicebufferpulje	-	24.639	24.594	-	222	0,9%
Bruttoanlæg (ekskl. hovedkonto 1)	3.144	3.158	3.427	3.480	-53	-1,5%
– Nettoanlæg (inkl. hovedkonto 1)	2.463	2.763	2.696	2.792	-96	-3,6%
Øvrig drift (inkl. hovedkonto 1)	9.877	10.464	10.020	9.617	403	4,0%
Finansposter*	-38.070	-38.192	-38.324	-38.345	21	-0,1%

* Kun hovedkonto 7.

Regnskabsresultatet vedr. øvrig drift (Overførsler mv.) viser et mindreforbrug på 403 mio. kr. forhold til det korrigerede budget svarende til en afvigelse på 4,0 pct., imens der i forhold til vedtagne budget er et mindreforbrug på 847 mio. kr.

Finansposterne i ovenstående tabel udgør Københavns Kommunes samlede nettoindtægter fra bl.a. skatter, tilskud/ udligning og fra renteindtægter mv. Kommunen har haft merindtægter på 21 mio. kr. i forhold til det korrigerede budget. I forhold til det vedtagne budget viser regnskabsresultatet merindtægter på 153 mio. kr.

² Afvigelsen på bruttoanlæg på 322 mio. kr. i forhold til vedtaget budget er korrigeret for 'Køkkenpuljen', hvortil der medfølger anlægsramme, hvormed det endelige resultat bliver en afvigelse på i alt 305 mio. kr. på bruttoanlæg.

Serviceområdet

Københavns Kommune har i 2017 haft et mindreforbrug på service på i alt 313 mio. kr. i forhold til den samlede serviceramme (inklusive servicebufferpuljen).

Regnskabet på Københavns Kommunes serviceområder viser et samlet forbrug på i alt 24.372 mio. kr. svarende til et mindreforbrug på 313 mio. kr. i forhold til servicerammen. Servicebufferpuljen udgjorde ved regnskabsafslutningen 91 mio. kr., og resultatet eksklusiv servicebufferpuljen viser således et mindreforbrug på 222 mio. kr.

Mindreforbruget på service dækker primært over en række mindreforbrug i Børne- og Ungdomsforvaltningen (157 mio. kr.), Økonomiforvaltningen (29 mio. kr.), Kultur- og Fritidsforvaltningen (23 mio. kr.) og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen (19 mio. kr.). Det resterende mindreforbrug består af servicebufferpuljen. Modsat har Socialforvaltningen et merforbrug på service på 12 mio. kr., svarende til en afvigelse på 0,2 pct.

Børne- og Ungdomsforvaltningen står for 157 mio. kr. af mindreforbruget på service, men Børne- og Ungdoms-

forvaltningen er også den forvaltning, der har det største servicebudget på knap 10 mia. kr. Forvaltningens mindreforbrug på 157 mio. kr. svarer således til en afvigelse på 1,6 pct. i forhold til korrigeret budget. Langt størstedelen af Børne- og Ungdomsforvaltningens mindreforbrug kan henføres til opsparinger i de decentrale institutioner – skoler og daginstitutioner.

Samlet set er serviceudgifterne steget med 702 mio. kr. fra 2016 til 2017. Set i faste priser er sket en stigning på 299 mio. kr. kommunens serviceudgifter svarende til 1,2 pct.

Ca. 81 pct. af serviceudgifterne ligger på de tre store demografiregulerede velfærdsområder; børne- og ungdomsområdet (42 pct.), socialområdet (22 pct.) og sundheds- og omsorgsområdet (17 pct.).

Serviceudgifter på forvaltninger

(Mio. kr.)	Regnskab 2016 (2016 pl)	Vedtaget budget 2017	Korrigeret budget 2017	Regnskab 2017	Afvigelse ift. korrigeret budget	Afvigelse i pct.
Økonomiforvaltningen	1.410	1.678	1.540	1.511	29	1,9%
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen	4.088	4.240	4.183	4.164	19	0,4%
Børne- og Ungdomsforvaltningen	9.744	10.193	10.289	10.132	157	1,5%
Teknik- og Miljøforvaltningen	860	778	824	825	-1	-0,1%
Kultur- og Fritidsforvaltningen	1.471	1.513	1.505	1.481	23	1,5%
Socialforvaltningen	5.228	5.351	5.373	5.384	-12	-0,2%
Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen	847	861	855	850	5	0,6%
Revision og Borgerrådgiveren*	22	25	25	24	1	3,4%
Servicebufferpulje	-	95	91	-	91	-
I alt	23.670	24.734	24.685	24.372	313	1,3%
<i>Eksklusiv servicebufferpuljen</i>	-	24.639	24.594	-	222	0,9%

Befolkningstilvæksten i Københavns Kommune stiller høje krav til økonomistyringen på service på de demografiregulerede områder. Effektiviseringsstrategien i Københavns Kommune sikrer, at der frigøres midler til at opregulere budgetterne på de store serviceområder i takt med den

stigende demografi. Kommunens investeringspuljer sikrer samtidig, at der er de nødvendige midler til rådighed, til at investere i løsninger, der effektiviserer kommunens drift på den lange bane. I det følgende gennemgås kommunens store demografiregulerede serviceområder.

Børn og unge

Børne- og ungeområdet har været i vækst i mange år, hvilket forventes at fortsætte. Antallet af 0-5-årige er fra 2016 til 2017 steget med 530 børn, mens antallet af børn i skolealderen (6-16 år) er steget med 1.613 børn. Udviklingen har ført til at de københavnske skoler og daginstitutioner de seneste år har oplevet en stigning i antallet af børn. Samtidig vælger flere og flere københavnere kommunens daginstitutioner. Der har derfor været, og er fortsat et stort fokus på kapacitetstilpasning på både skole- og daginstitutionsoverområdet. I takt med det stigende børnetal demografireguleres servicebudgettet, så der er sikret pædagoger og lærere til de mange nye børn.

Det stigende antal børn og unge i Københavns Kommune stiller store krav til kapacitetsudvidelser på området, og der er siden budgetvedtagelsen 2010 blevet afsat midler til renovering af 61 skoler, udvidelse af en række skoler med i alt 29 spor samt til etableringen af 5 helt nye folkeskoler. Alt i alt er der derfor i perioden afsat midler til 44 nye skolespor i København. Udviklingen forventes at fortsætte, og politikerne skal i nær fremtid tage stilling til endnu en ny folkeskole på Nørrebro for at løse områdets fremtidige behov. I samme periode er der blevet afsat midler til 491 nye daginstitutionsgupper.

Københavns Kommunes befolkningsprognose viser, at kommunen også frem mod 2030 vil skulle håndtere udfordringerne ved store stigninger i antallet af børn og unge. Dels i forhold til løbende effektivisering af driften, så der frigøres midler, der kan geninvesteres i velfærdsområderne og dels i forhold til en tilpasning af rammerne omkring driften. Københavns Kommune har allerede nu fokus på at foretage grundkøb, som skal sikre at kommunen kan lave de nødvendige skole- og daginstitutionbyggerier, der skal imødekomme den forventede befolkningstilvækst frem mod 2030.

Sundhed og ældre

Budgettet til ældreområde er blevet nedjusteret løbende over en årrække i takt med den demografiske udvikling med færre ældre, men fra budget 2017 er udviklingen vendt. Fremadrettet vil udgifterne til ældreområdet være stigende sfa. det stigende antal ældre i Københavns Kommune. Frem mod 2030 forventes antallet af 65-79-årige at stige med 24 pct. fra 49.027 til 60.570, imens antallet af +80-årige forventes at stige med hele 56 pct. fra 12.999 til 20.322 borgere. Samlet forventes antallet af +65-årige at stige med 30,4 pct. frem mod 2030.

Udviklingen i ældrebefolkningen vil sætte området under pres og stille krav til både mere effektive indsatser og til kapacitetstilpasning af de fysiske rammer på området. Siden 2005 er der blevet gennemført en moderniseringsplan for

Københavns Kommunes plejeboliger/plejehjem, som har sikret at kommunens plejeboliger fremstår moderne og attraktive, og som samtidig har reduceret antallet af plejeboliger i takt med den faldende demografiske udvikling. Frem mod 2030 forventes plejeboligmassen at skulle udbygges med omkring 1200 plejeboliger i takt med at antallet af ældre stiger i København.

Levealderen i København er stigende, men københavnere lever fortsat over 2 år kortere end danskerne gør i gennemsnit, hvilket hænger sammen med at København, på trods af en positiv udvikling, fortsat ligger over landsgennemsnittet på flere socioøkonomiske indikatorer og oplever en markant ulighed i sundhed på tværs af byen. Der er på den baggrund bl.a. stort fokus på at reducere rygning, risikabelt alkoholforbrug, usund kost og fysisk inaktivitet samt forurening i byen, hvilket har medført at middellevetiden i København stiger lidt hurtigere end middellevetiden på landsplan. Derudover har mange københavnere psykiske udfordringer i form af stress, angst og depression, hvorfor kommunen løbende – bl.a. via de kommunale stressklinikker – arbejder på at udvikle de kommunale tilbud til målgruppen, for derigennem at ligestille fysisk og psykisk sygdom.

Patienter udskrives i dag tidligere fra hospitalerne end hidtil og flere behandles ambulantly. Det lægger pres på kommunens ressourcer i forhold til levere eksempelvis hjemmesygepleje og/eller midlertidigt botilbud til borgere med behov for ekstra støtte efter udskrivning. Opgaveglidningen fra region til kommune stiller høje krav til det nære sundhedsvæsen, og Københavns Kommune har således et stort fokus på at udvikle samarbejdet med Region Hovedstaden, med henblik på at sikre, at borgeren oplever en sammenhængende indsats. Dertil kommer, at et stigende antal københavnere lever med én eller flere kroniske lidelser, som medfører behov for en ekstra kommunal indsats.

Det sociale område

Som storby har København en række særlige udfordringer på det sociale område. København lå i 2017 18 pct. over landsgennemsnittet på Økonomi- og Indenrigsministeriets socioøkonomiske indeks. Fordeles dette indeks på Københavns bydele, vil man se, at eksempelvis Kongens Enghave, Brønshøj-Husum og Bispebjerg ligger ca. 65 pct. over landsgennemsnittet. Hermed er disse bydele blandt de mest socialt udfordrede områder i Danmark.

Selvom Københavns placering på det socioøkonomiske indeks i 2017 er forbedret sammenlignet med tidligere år, har København fortsat en overrepræsentation af socialt udsatte borgere sammenlignet med landets øvrige kommuner. Eksempelvis er 22 pct. af landets hjemløse københavnere, selvom københavnere kun udgør ca. 10,5 pct. af landets

samlede befolkning. Med 1 hjemløs borger pr. ca. 400 indbyggere i 2017, er København således fortsat dén kommune i landet med den største overrepræsentation af hjemløshed.

De københavnske hjemløse har desuden en tungere profil end hjemløse i resten af landet. Samlet set overnatter 61 pct. af de Københavnske hjemløse på gaden, på en natvarmestue eller på et herberg, mens den tilsvarende andel på landsplan kun er 48 pct. Herudover har København den største andel af langvarigt hjemløse. Blandt de københavnske hjemløse har 42 pct. været hjemløse i mere end to år, mens det kun gælder for 25 pct. af de hjemløse på landsplan.

Københavns Kommune oplever et stigende udgiftspres på det sociale område – Særligt på handicapområdet. Der ses bl.a. et stigende antal ældre borgere med handicap både i København og på landsplan. Antallet af ældre borgere over 65 år på Socialforvaltningens botilbud er steget med 4,3 pct., fra 2013-2016, hvilket er markant højere end den generelle stigning i befolkningen for denne aldersgruppe på 1,2 pct. Herudover ses et stigende antal borgere med diagnoser.

Københavns Kommune har fokus på at skabe de bedste rammer for udsatte borgere og borgere med sindslidelse eller handicap, og lægger vægt på at den enkelte kan få et værdigt og selvstændigt liv. Blandt andet fik over 900 udsatte borgere anvist en bolig i 2017 og antallet af udsættelser er faldet betydeligt. Herudover er antallet af sindslidende som venter på et botilbud næsten halveret fra 2015-2017 fra et niveau på 181 til 99, mens antallet af handicappede, der venter på bolig, er faldet med 44 pct. fra 144 til 100 i samme periode.

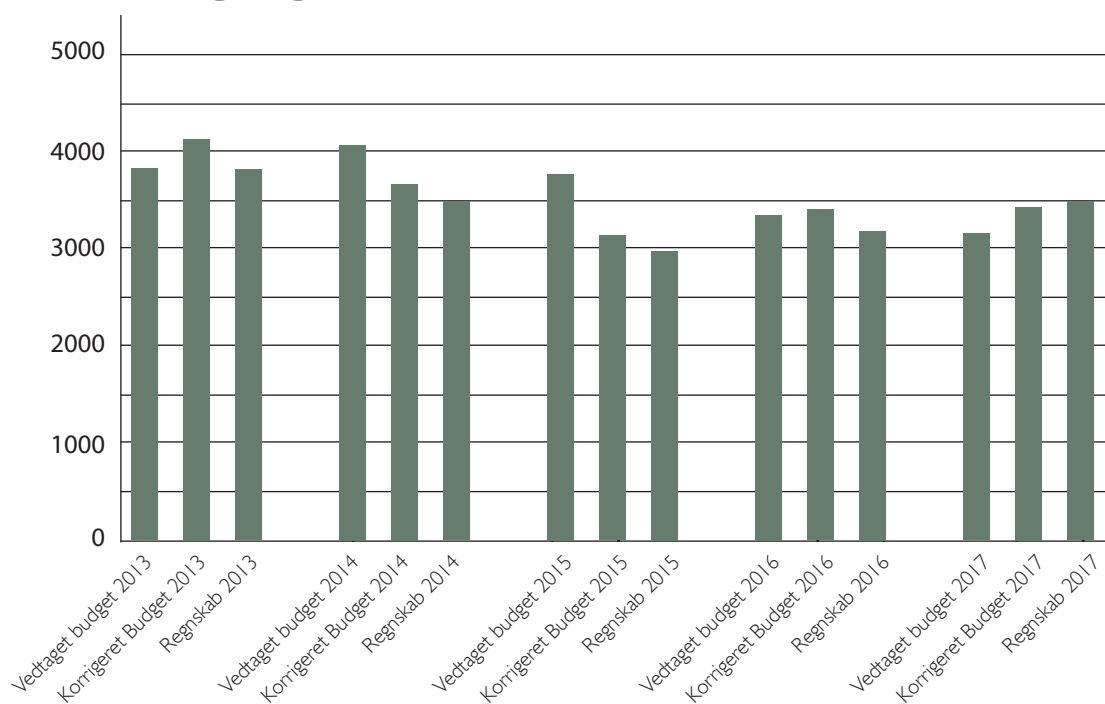
Anlægsudgifter

Københavns Kommune har i 2017 haft bruttoanlægsudgifter for i alt 3.480 mio. kr. Korrigeret for 'køkkenpuljen' er regnskabsresultatet 305 mio. kr. højere end det vedtagne budget, og 53 mio. kr. højere end korrigeret budget.

Kommunernes samlede anlægsramme, der fastsættes i aftalen om kommunernes økonomi, har været faldende over en årrække. Fra 2013 til 2017 er bruttoanlægsrammen for kommunerne under ét således faldet fra 18,6 mia. kr. til 16,3 mia. kr. i budget 2017 svarende til et fald på 12,3 pct. Københavns Kommunes vedtagne budget på anlæg er på denne baggrund faldet fra 3,8 mia. kr. i 2013 og 4,1 mia. kr. i 2014 til 3,2 mia. kr. i 2017. Københavns Kommunes høje befolkningstilvækst medfører dog behov for et højt anlægsniveau, for at sikre daginstitutioner, skoler og sociale tilbud til de nye borgere.

Det samlede merforbrug på anlæg på 305 mio. kr. i forhold til vedtaget budget kan primært henføres til nødvendige grundkøb mhp. fremtidige kapacitetstilpasninger vedr. kommunale tilbud til byens borgere. Der er i 2017 foretaget grundkøb for i alt 367 mio. kr. Grundkøb indgår i opgørelsen af bruttoanlægsudgifterne på trods af, at udgifterne ikke i sig selv medfører stigende aktivitet i byggesektoren. Merforbruget på anlæg modsvares af et mindreforbrug på service på 313 mio. kr., og ansues områderne under ét har Københavns overholdt den samlede ramme.

Bruttoanlægsudgifter 2013-2017 (Mio. kr. i 2017 prl)

Fokus på eksekvering

Såfremt Københavns Kommune skal kunne følge med befolkningsudviklingen og fortsat levere de nødvendige ydre rammer for børn, unge ældre, socialt udsatte og handicappede, er Københavns Kommune nødt til at have et betydeligt anlægsniveau. Københavns Kommune har desuden et efterslæb på renovering af veje og eksisterende bygninger på over 7 mia. kr., som skal indhentes sideløbende med, at der laves nye investeringer i kapacitetstilpasning.

Den faldende anlægsramme udfordrer Kommuner i vækst i en særlig grad, og de høje grundkøbspriser i København udgør en særlig udfordring for overholdelsen af kommunens anlægsramme. Det er nødvendigt at foretage strategiske grundkøb for at sikre, at Københavns Kommune også fremadrettet kan sikre plads til kommunale tilbud i alle dele af byen - også i de nye bydele. Københavns Kommune har på denne baggrund et stort fokus på at styre og prioritere kommunens anlægsprojekter og grundkøb. Sammenlignes Københavns Kommunes historiske anlægsudgifter med de øvrige kommuner, holdt op imod de enkelte kommuners befolkningsvækst og indbyggertal, bør Københavns anlægsbehov være ca. 3,4 mia. kr., hvilket regnskabsresultatet for 2017 er i overensstemmelse med.

Anlægsprojekter i 2017

I 2017 har Københavns Kommune færdiggjort en lang række anlægsprojekter. I det nedenstående gennemgås nogle af de vigtigste projekter, der er blevet taget i brug i 2017.

Det stigende antal børn og unge i Københavns Kommune medfører stor anlægsaktivitet på området, for at sikre nok daginstitutioner, skolespor og fritidstilbud. På Christianshavn er daginstitutionen Krudthuset åbnet i 2017, som er en børneby på hele 4000m², hvor der er skabt forskellige 'bykvarterer', som henvender sig til institutionens forskellige aldersgrupper. Også på Østerbro blev der blevet indviet en ny daginstitution i 2017. Med institutionen kombineres kvalitet og bæredygtigt byggeri, og institutionen er således bygget hovedsageligt af træ. Fremover skal den nye udflytterbørnehave rumme 157 børn.

Københavns Kommune har et stort fokus på renovering og vedligeholdelse - både kommunens bygninger og byens infrastruktur. I 2017 er en lang række af kommunens bygninger blevet renoveret på forskellig vis. Der er bl.a. blevet lavet energibesparende genopretning af tekniske anlæg på 9 skoler, ligesom der er blevet foretaget renoveringer med udskiftninger af tage og vinduer på en række bygninger i kommunen. Sidst er der foretaget kloakrenovering i flere af kommunens bygninger.

En af byens vigtige broer - Bryghusbroen, som ligger mellem Det Kongelige Bibliotek og Langebro, er blevet renoveret af hensyn til sikkerheden for trafikanterne. Selve klappen på

broen har været løftet af og kørt til værft på Refshaleøen til renovering, mens en midlertidig bro sikrede fremkommeligheden på Christians Brygge. Ca. 3 mdr. senere blev klappen løftet på plads igen.

Prinsens bro blev ligeledes udskiftet i 2017. Broen ligger ved Christiansborg og den tidligere bro var fra 1926. Med den nye bro er der forsøgt bevaret så meget som muligt fra den tidligere bro, der i blandt de oprindelige bropiller og lygtepæle. Selve brodækket og rækværket er dog blevet udskiftet. Det nye rækværk er blevet hævet med 25 cm for at leve op til lovkravene på området. Broen er generelt forsøgt reetableret i respekt for broens historie, mens det samtidigt sikres, at den lever op til nytidens højere krav.

Nordhavnsvej åbnede i december 2017 og er Københavns Kommunes største infrastrukturprojekt nogensinde. Nordhavnsvej er 1.950 m lang, hvoraf de 900 m er i tunnel. Trafiktallene i tunnelen primo februar 2018 - altså knap to måneder efter ibrugtagning af vejen - ligger på 18-19.000 biler på hverdage. Når trafikanterne er blevet helt vant til Nordhavnsvejen, er forventningen, at den vil blive brugt af mere end 37.000 biler i døgnet. Beboelsesområderne på Østerbro, Gentofte og Indre By forventes herved at blive aflastet med ca. 15.000 biler i døgnet.

Der blev også sikret bedre plejeboliger i København i 2017. Første etape af moderniseringen af plejecentret Hørgården på Amager blev afsluttet og genåbnet med 52 nye moderne plejeboliger. Frem mod 2019 vil resten af plejecentret blive moderniseret og plejecenteret vil, når projektet er endeligt afsluttet rumme i alt 158 moderne plejeboliger. Elefanthuset i De Gamles By på Nørrebro har ligeledes gennemgået en omfattende renovering. Center for Kræft & Sundhed har nu overtaget den historiske bygning, som blev indviet i oktober 2017. Elefanthuset rummer nu to trænings-sale samt et helt nyt mødested for mænd, der har - eller har haft - kræft.

I 2017 har københavnernes fået endnu et 'blåt' byrum omkring havneløbet. En ny opholdstrappe på Islands Brygge, der går under navnet Oasetrappen. Trappen ligger ud for Kulturhuset på Islands Brygge, og er knap 60 meter lang og går fra kaj til vandkant.

Københavns skal være en by hvor kulturfaciliteter er åbne når borgerne har fri fra arbejde. I 2017 trådte selvbetjent åbningstid i kraft. Selvbetjent åbningstid gør det muligt at bruge kommunens biblioteker og kulturhuse uden for den almindelige åbningstid og foregår i de timer, hvor biblioteket eller kulturhuset ellers ikke er bemandet.

Øvrig drift (overførsler mv.)

Størstedelen af udgifterne på området vedrører overførselsindkomster og kommunal medfinansiering af sundhedsvæsenet. Samlet viser regnskabsresultatet for 2017 et mindreforbrug til øvrig drift på 847 mio. kr. i forhold til det vedtagne budget.

I oversigten nedenfor fremgår de hovedområder, der indgår i øvrig drift (overførsler mv.). Områderne under øvrig drift er i høj grad lovbestemte og efterspørgselsstyrede indsatser, hvorfor de ligger uden for servicerammen. Det samlede

resultat på området viser et mindreforbrug på 403 mio. kr. i forhold til korrigeret budget, mens der i forhold til det vedtagne budget, er et mindreforbrug på 847 mio. kr. svarende til en afvigelse på 8,1 pct.

Øvrig drift på hovedområder

(Mio. kr.)	Regnskab 2016 (2016 pl)	Vedttaget budget 2017	Korrigeret budget 2017	Regnskab 2017	Afvigelse korrigeret budget	Afvigelse vedtaget budget	Afvigelse i pct. (vedtaget budget)
Beskæftigelsestilbud og ressourceforløb	565	550	496	428	68	122	22,1%
Boligsikring og boligydelse	463	491	455	459	-4	32	6,5%
Forsyningsområdet	-118	-4	-25	-29	4	25	-592,1%
Indtægter fra den centrale refusionsordning	-171	-172	-183	-183	-1	10	-6,0%
Introduktionsprogrammer og danskundervisning	38	45	33	34	-1	11	23,9%
Kommunal medfinansiering af sundhedsvæsenet	1.835	2.091	2.030	1.855	175	236	11,3%
Sociale ydelser	115	117	117	97	20	20	16,8%
Tjenestemandspension (tidligere forsyningsområde)	202	196	203	204	-1	-8	-4,1%
Ældreboliger	28	35	34	23	11	12	34,2%
Øvrige*	41	63	58	57	1	6	8,3%
Overførselsindkomster	6.878	7.052	6.802	6.670	132	381	5,4%
- herunder A-dagpenge	1.658	1.570	1.819	1.742	77	-172	-11,0%
- herunder fleksjob, ledig hedsydelse og seniorjob	642	768	771	737	35	31	4,0%
- herunder førtidspensioner	1.297	1.352	1.313	1.266	47	87	6,4%
- herunder kontanthjælp mm.	2.552	2.561	2.223	2.266	-43	295	11,5%
- herunder sygedagpenge	729	801	676	660	16	141	17,6%
I alt	9.877	10.464	10.020	9.617	403	847	8,1%

* Hovedområdet Øvrige består primært af personlige tillæg, daghøjskoler og erhvervsgrunduddannelserne.

Med et budget på lige knap 2 mia. kr. er kommunal medfinansiering af sundhedsvæsenet et af de større områder under øvrigt drift. Der har over en årrække været stor budgetusikkerhed på området, men fra 2015 blev budgettet som noget nyt lagt på baggrund af Københavns Kommunes egen prognose, og resultatet viste i 2015 et merforbrug i forhold til vedtaget budget på kun 24 mio. kr. svarende til en afvigelse på 1,3 pct.

Fra 2016 har der dog været udfordringer på området sfa. implementeringen af IT-systemet Sundhedsplatformen på Region Hovedstadens hospitaler. Udfordringerne vedr. sundhedsplatformen har dels ledt til at hospitalerne ikke får indberettet deres aktivitet, hvormed kommunerne ikke bliver opkrævet den kommunale medfinansiering af aktiviteterne og dels at aktiviteten på hospitalerne reelt er faldet. På denne baggrund havde Københavns Kommune et mindreforbrug i 2016 på 153 mio. kr. i forhold til korrigeret budget og i 2017 ligger mindreforbruget på 175 mio. kr. i forhold til korrigeret budget, og 236 mio. kr. i forhold til vedtaget budget svarende til en afvigelse på 11,3 pct. Mindreforbruget reserveres i lighed med sidste år til betaling af de forsinkede udgifter i 2018.

Overførselsindkomsterne udgør en betydelig del af driften med et budget på ca. 7,0 mia. kr. Kommunerne har ansvaret for forsørgelsesydelse til kommunens ledige, herunder forsikrede ledige, kontanthjælpsmodtagere, sygedagpengemodtagere og førtidspensionister. I 2017 oplevede Københavns Kommune en næsten uændret udvikling i den sæsonkorrigerede bruttoledighed fra 5,2 pct. ultimo 2016 til 5,1 pct. ultimo 2017. Bruttoledigheden på landsplan er uændret på 4,2 pct. i samme periode. Københavns Kommune har dermed haft en svagt aftagende overledighed i forhold til resten af landet i 2017.

Det modsatte gør sig gældende for antallet af førtidspensionister, hvor Københavns Kommune har færre førtidspensionister end på landsplan. Kun ca. 2,6 pct. af befolkningen i alderen 16-66 år modtager førtidspension i Københavns Kommune mod ca. 5,6 pct. på landsplan. Generelt er antallet af førtidspensionister i Københavns Kommune faldende, og fra 2016 til 2017 faldt antallet af førtidspensionister med ca. 660 personer svarende til et fald på 5,4 pct., hvilket også ses i regnskabet for 2017, hvor udgifter til førtidspension ligger 6,4 pct. under det budgetterede.

Nedgangen i antallet af personer på førtidspension skyldes dels, at afgang fra førtidspension er steget mere end tilgangen, da der blev afsluttet ca. dobbelt så mange forløb af førtidspension som der blev påbegyndt. Udviklingen skyldes generelt at adgangen til førtidspension blev skærpet med førtidspensionsreformen, der trådte i kraft i 2013, hvilket

har resulteret i et faldende antal nytillkendelser, således er antallet af fuldtidspersoner på førtidspension faldet fra ca. 17.400 fuldtidspersoner i 2009 til ca. 11.500 fuldtidspersoner i 2017, svarende til et fald på ca. 33 pct.

Området vedrørende overførselsindkomster viser et samlet mindreforbrug på 132 mio. kr. i forhold til korrigeret budget i 2017 svarende til en afvigelse på 1,9 pct. I forhold til vedtaget budget er der et mindreforbrug på 381 mio. kr. svarende til 5,4 pct., hvilket primært skyldes et mindreforbrug på 295 mio. kr. vedr. kontanthjælp. Udviklingen skyldes især et lavere niveau af ydelsesmodtagere end forventet. Samtidig har der været et mindreforbrug på sygedagpenge på 141 mio. kr. og et merforbrug på A-dagpenge på 172 mio. kr. ift. vedtaget budget.

Ses regnskab 2017 i forhold til 2016 er de samlede netto-udgifter til overførselsindkomster faldet fra 6.878 mio. kr. i 2016 til 6.670 mio. kr. i 2017. Set i faste priser har der således været et fald i udgifterne til overførselsindkomster på 4,9 pct. fra 2016 til 2017, som kan henføres faldet i udgifterne til kontanthjælp.

På kontanthjælpsområdet er der sket et fald i udgifterne fra 2.552 mio. kr. i 2016 til 2.266 mio. kr. i 2017, hvilket skyldes et fald i antallet af ydelsesmodtagere. Faldet kan tilskrives, at der er afsluttet flere kontanthjælpsforløb end der er påbegyndt, samtidig med, at antallet af påbegyndte forløb er faldet. I 2017 er den gennemsnitlige varighed af et kontanthjælpsforløb steget med ca. 2 pct. i Københavns Kommune, mens den gennemsnitlige varighed er steget med ca. 4 pct. på landsplan.

Udgifterne til overførselsindkomster inden for sygedagpenge er ligeledes faldet fra 729 mio. kr. i 2016 til 660 mio. kr. i 2017, svarende til et fald på 11,3 pct. Faldet skyldes dels en nedgang i den gennemsnitlige varighed af forløb. Udgifterne til dagpenge er derimod steget fra 1.658 mio. kr. i 2016 til 1.742 mio. kr. 2017, svarende til en stigning på 3,0 pct. målt i faste priser, hvilket skyldes at antallet af dagpengemodtagere i 2017 gennemsnitligt har været højere end i 2016. Det stigende antal dagpengemodtagere kan dels tilskrives en stigning i antallet af fuldtidspersoner blandt akademikere, der modtager dagpenge.

Med refusionsomlægningen på området, som trådte i kraft i januar 2016, står Københavns Kommune generelt over for den udfordring, at kommunernes refusionsprocent på overførselsudgifter er lavere for de ydelser, hvor ydelsesmodtagerne er på ydelsen i længere tid, hvilket gør sig gældende for bl.a. kontanthjælp, hvor Københavns Kommune har en større andel af længerevarende forløb end gennemsnittet for resten af landet.

² Bruttoledigheden omfatter registrerede ledige og aktiverede dagpenge- og arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere

Finansielle poster

Københavns Kommune har i 2017 haft et tilfredsstillende afkast på sine finansielle aktiver og har i lighed med tidligere år nedbragt den langfristede gæld. Indregnes gælden i kommunens selskaber, er der dog tale om en betydelig og voksende gæld.

Finansielle indtægter og udgifter

Københavns Kommune har i 2017 haft et nettooverskud på 165 mio. kr. i driftsresultat på de finansielle poster vedrørende renteudgifter- og indtægter samt udbytte fra investering m.v. Dette er højere end i 2016, hvor nettooverskuddet lå på 122 mio. kr.

Kommunen har i 2017 haft både lavere renteudgifter og højere renteindtægter end forudsat i budgettet. Renteindtægterne inkl. garantiprovision, udbytte m.v. udgør samlet 219 mio. kr. i 2017. Heraf udgør udbytte fra kommunens investeringsforening 139 mio. kr. Renteudgifterne udgør samlet 54 mio. kr. i 2017. Til sammenligning var renteudgifterne i 2016 på 112 mio. kr. Faldet i renteudgifterne skyldes bl.a. lavere 'afsavnsrenter' vedr. for meget opkrævet ejendomsskat, og et lavere renteniveau.

Likvide aktiver

Kommunens likvide aktiver består, foruden bankindestående/kassekredit og kontanter, af obligationer og af indskudsbeviser i den investeringsforening, som Københavns Kommune etablerede i 2007. Likviderne er af hensyn til sikkerhed og afkast hovedsageligt anbragt i investeringsforeningsbeviser og i danske realkreditobligationer med lav rentefølsomhed. Forskydninger i likviditetsbeholdningen, som følge af mønsteret i kommunens betalinger, udjævnes over kommunens kassekredit, der ved behov kan suppleres af muligheden for repo-belåning af obligationsporteføljen, jf. den kommunale lånebekendtgørelse.

Afkast på likvide aktiver

(Mio. kr.)	Ultimo saldo	Afkast/ rente	Afkast/ rente (i pct.)
Investeringsforeningen (1)	8.278	201	2,72%
Realkreditobligationer (2)	1.369	1	0,07%
Benchmark - Nationalbankens Indskudsbevisrente (3)	-	-	-0,65%

1) Investeringsforeningen. Ultimo saldoen består af både frie indskudsbeviser 7.887 mio. kr., og deponerede

2) Realkreditobligationer består af "korte" danske realkreditobligationer med lav rentefølsomhed

3) Benchmark - Til sammenligning er Nationalbankens indskudsrente i 2017 anført

Kommunens likviditet var ultimo 2017 på ca. 8,5 mia. kr. Det er en stigning på ca. 0,8 mia. kr. i forhold til ultimo 2016. Stigningen kan overvejende henføres til mindreforbrug i 2017. Den gennemsnitlige likviditet hen over året har været på ca. 10,6 mia. kr. Kommunens likvide aktiver er dog allerede disponeret til anlægsprojekter, fremtidige betalinger og andre indsatser i kommende år. Der er disponeret 19,1 mia. kr. til kommende anlægsprojekter fra 2018 og frem. Mindreforbruget i regnskab 2017 disponeres i forbindelse med overførselssagen 2017-2018 i foråret 2018.

Kommunens Investeringsforening, hvor størstedelen af kommunens samlede likviditet er placeret, gav i 2017 et afkast på 2,72 pct. svarende til 201 mio. kr.

Afkastet på korte danske realkreditobligationer afspejler det generelt lave renteniveau og var i 2017 på 0,07 % svarende til 1 mio. kr. Til sammenligning var Nationalbankens indlænsrente i 2017 på -0,65 %.

Lavere langfristet gæld

Københavns Kommune har et mål om at afdrage ca. 200 mio. kr. årligt på den langfristede gæld. I 2017 blev den langfristede gæld reduceret med 236 mio. kr. Siden 2010 har

kommunen nedbragt sin langfristede gæld med knap 3 mia. kr.

Langfristet gæld

(Mio. kr.)	2013	2014	2015	2016	2017
Kommunekredit	2.093	1.881	1.677	1.485	1.378
Langfristet gæld vedrørende ældreboliger	263	254	241	232	221
Realkredit	157	147	96	97	10
Selvejende institutioner med overenskomst	68	61	46	40	16
Anden langfristet gæld	14	13	21	21	15
Langfristet gæld i alt	2.594	2.357	2.082	1.876	1.639

Københavns Kommune er, med en langfristet gæld pr. indbygger på 2.673 kr. i 2017, blandt de kommuner, der har den laveste gæld. Indregnes den gæld i selskaberne, som kommunen hæfter for, jf. koncernbalancen, er den samlede gæld dog ganske betydelig. 'Koncerngæld' pr. indbygger udgør således 72.273 kr. i 2017.

Koncernregnskab

Københavns Kommune som koncern omfatter udover den almene kommunale virksomhed en række datterselskaber, hvor Københavns Kommunes ejerandel udgør 50 pct. eller derover af virksomheden. Københavns Kommune har i lighed med tidligere år valgt at opstille en frivillig koncernbalance, der afspejler hele koncernens aktiver og passiver, som supplement til kommunens egen balance, der alene indeholder ejerandelens værdi. Selskaberne, der er konsolideret, er: HOFOR koncernen (KK-ejerandel 100 pct. inkl. minoritetsinteresser), Udviklingsselskabet By & Havn I/S (95 pct.), Centralkommunernes Transmissionsselskab I/S (69 pct.), Amager Ressourcecenter (63,8 pct.), Metroselskabet I/S (50 pct.), Arena CPHX P/S (50 pct.), Hovedstadens Beredskab (79,7 pct.), Københavns Kommunes Solcelleselskab ApS (100 pct.)¹. Andre selskaber optræder som kapitalandele. Der er korrigeret for væsentlige indbyrdes gældsforhold kommunen og selskaberne imellem, således at disse elimineres, herudover er der ikke foretaget eliminerings.

Koncernegenkapitalen afviger primært fra Københavns Kommunes egenkapital, fordi selskaberne er indregnet på baggrund af selskabernes foreløbige regnskab 2017 i koncernbalancen, mens de i Københavns Kommunes balance er medtaget med endeligt regnskab 2016, jævnfør budget og regnskabssystemets kriterier.

Koncernbalancen viser, at Københavns Kommune har en balancesum på i alt 123,3 mia. kr., hvilket er en stigning på 6,8 mia. kr. i forhold til 2016.

På aktivsiden er der sket en stigning i materielle anlægsaktiver, primært som følge af kommunens og selskabernes store anlægsinvesteringer i tekniske anlæg og under igangværende arbejde. Dertil kommer en stigning i omsætningsaktiver primært som følge af en stigning i tilgodehavender.

På passivsiden er et væsentligt punkt ved koncernbalancen, at kommunen direkte og indirekte, det vil sige gennem datterselskaberne, har en langfristet gæld på 64,2 mia. kr., hvoraf kommunen hæfter for 44,3 mia. kr. Gælden er optaget til finansiering af selskabernes anlægsaktiver, for eksempel metroen i København og HOFORs investeringer i vand, varme og spildevand. Den langfristede gæld er fra 2016 til 2017 steget 3,8 mia. kr. Da kommunen som følge af selskabernes retsform og/eller som følge af eksplicit garantistillelse hæfter for gælden, vil Økonomiforvaltningen også fremover arbejde på risikostyringen af denne eksponering. By & Havns, HOFORs og Metroselskabets gæld udgør alene 87 pct. af den samlede gæld. Det skal hertil bemærkes, at gælden forventes at stige yderligere i takt med anlæggelsen af de nye metrolinjer, byggemodningen af Nordhavnen og skybrudssikringen af København.

¹ Københavns Kommunes Solcelleselskab ApS er et nyt selskab, der blev dannet pr. 4. juli 2017

Koncernbalance

(1.000 kr.)	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Udvikling 2016-2017
Grunde	19.419.929	20.188.699	768.769
Bygninger	14.118.210	14.075.674	-42.536
Tekniske anlæg	28.726.704	31.812.039	3.085.335
Inventar	272.321	207.894	-64.427
Aktiver under opførelse	18.217.897	19.791.296	1.573.400
Materielle anlægsaktiver	80.755.061	86.075.602	5.320.541
Immaterielle anlægsaktiver	1.759.881	1.747.431	-12.449
Immaterielle anlægsaktiver	1.759.881	1.747.431	-12.449
Aktier og andelsbeviser m.v.	790.961	399.460	-391.501
Andre langfristede tilgodehavender	11.276.544	11.370.790	94.246
Udlæg vedr. jordforsyning og forsyningsvirksomheder	-205.076	-219.865	-14.790
Finansielle anlægsaktiver	11.862.430	11.550.385	-312.045
Anlægsaktiver i alt	94.377.372	99.373.418	4.996.047
Omsætningsaktiver: Varebeholdninger	230.708	175.781	-54.927
Omsætningsaktiver: Fysiske anlæg til salg	143.009	65.731	-77.279
Omsætningsaktiver: Tilgodehavender	6.375.776	8.805.485	2.429.709
Omsætningsaktiver: Værdipapirer (Pantebreve)	6.273.687	5.443.959	-829.728
Likvide beholdninger	9.097.174	10.001.586	904.412
Omsætningsaktiver i alt	22.120.355	24.492.542	2.372.188
AKTIVER I ALT	116.497.726	123.865.960	7.368.234
Egenkapital i KK	17.242.946	4.829.429	-12.413.517
Minoritetsinteressers ejerandel	4.099.242	3.989.121	-110.121
Hensatte forpligtigelser	24.481.757	39.642.473	15.160.715
Langfristet gæld	60.414.008	64.155.170	3.741.163
Gæld vedr. finansielt leasede aktiver	7.327	11.191	3.863
Langfristede gældsforpligtigelser	60.421.335	64.166.361	3.745.026
Nettogæld vedrørende fonds, legater, deposita	108.261	82.840	-25.421
Kassekredit	19.241	21.830	2.589
Kortfristet gæld til staten	276.054	248.510	-27.544
Skyldige feriepenge	56.904	893	-56.011
Kortfristet gæld i øvrigt	9.791.985	10.884.504	1.092.518
Kortfristede gældsforpligtigelser	10.144.184	11.155.736	1.011.552
Gæld i alt	70.673.780	75.404.936	4.731.157
PASSIVER I ALT	116.497.726	123.865.960	7.368.234

Regnskab

Alle tabeller i regnskabsdelen vises i løbende priser.

Tabel I – Udgiftsbaseret regnskab

	Regnskab 2016	Vedtaget budget 2017	Korrigeret budget 2017	Regnskab 2017	Udvikling 2016-2017
(1.000 kr. i løbende priser)					
Skatter	29.326.139	30.148.717	30.197.982	30.163.562	837.423
Tilskud og udligning	8.622.137	7.924.972	7.979.791	8.016.634	-605.503
NOTE 1 Indtægter	37.948.276	38.073.689	38.177.773	38.180.196	231.920
Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	987.372	917.912	937.296	933.449	-53.923
Transport og infrastruktur	407.050	435.309	379.356	372.160	-34.890
Undervisning og kultur	4.898.582	4.888.316	5.015.091	5.001.999	103.417
Sundhedsområdet	896.101	958.109	972.743	952.272	56.171
Sociale opgaver og beskæftigelse	12.254.356	12.718.693	12.624.202	12.528.334	273.977
Fællesudgifter og administration m.v.	4.226.426	4.816.083	4.665.261	4.583.633	357.207
Serviceudgifter	23.669.888	24.734.421	24.593.949	24.371.847	701.959
Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	0	0	0	0	0
Undervisning og kultur	29.885	27.794	48.468	45.041	15.157
Sundhedsområdet	1.835.491	2.091.418	2.030.087	1.855.017	19.526
Sociale opgaver og beskæftigelse	7.926.403	8.152.739	7.763.830	7.542.065	-384.338
Fællesudgifter og administration m.v.	201.680	195.841	202.741	203.629	1.949
Overførsler m.v.	9.993.459	10.467.792	10.045.126	9.645.752	-347.707
= Driftsresultat før finansiering	4.284.929	2.871.476	3.538.697	4.162.597	-122.332
Renteindtægter inkl. udbytte	201.607	123.681	182.391	186.619	-14.987
Renteudgifter	-111.845	-84.837	-74.044	-54.476	57.368
Realiseret kursgevinst/tab, netto	31.920	79.500	37.945	32.742	822
Finansielle poster, netto	121.682	118.344	146.292	164.886	43.203
= Resultat af ordinær driftsvirksomhed	4.406.612	2.989.820	3.684.989	4.327.483	-79.129
Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	629.956	886.605	665.240	511.716	-118.240
Transport og infrastruktur	829.399	743.168	713.702	766.453	-62.946
Undervisning og kultur	1.048.788	597.113	600.000	1.566.440	517.652
Sundhedsområdet	7.933	15.241	7.188	6.864	-1.069
Sociale opgaver og beskæftigelse	395.422	425.931	429.702	335.744	-59.679
Fællesudgifter og administration m.v.	232.502	489.941	1.010.795	292.427	59.925
Bruttoanlægsudgifter	3.144.000	3.158.000	3.426.628	3.479.643	335.642
Samlede anlægsindtægter	695.624	600.808	762.720	703.215	7.592
Anlægsudgifter	2.448.377	2.557.192	2.663.908	2.776.428	328.051
= Resultat af det skattefinansierede område	1.958.235	432.628	1.021.081	1.551.055	-407.180
Overførsler m.v. (indtægter - udgifter)	116.725	4.237	25.269	28.994	-87.731
Anlæg (indtægter - udgifter)	-14.568	-205.317	-31.645	-15.384	-816
NOTE 2 Forsyning	102.157	-201.081	-6.376	13.610	-88.547
= RESULTAT I ALT	2.060.392	231.548	1.014.705	1.564.665	-495.727

Tabel 2 – Balance

	(1.000 kr. i løbende priser)	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Udvikling 2016-2017
	Grunde	5.315.046	5.717.626	402.579
	Bygninger	13.089.544	13.055.409	-34.135
	Tekniske anlæg	360.434	264.461	-95.973
	Inventar	69.985	19.204	-50.781
	Aktiver under opførelse	1.266.636	1.901.049	634.414
	Materielle anlægsaktiver	20.101.645	20.957.749	856.104
	Immaterielle anlægsaktiver	64.813	8.517	-56.295
	Immaterielle anlægsaktiver	64.813	8.517	-56.295
NOTE 3	Aktier og andelsbeviser m.v.	6.405.279	7.123.360	718.081
NOTE 4	Andre langfristede tilgodehavender	9.857.450	10.854.251	996.801
	Udlæg vedr. jordforsyning og forsyningsvirksomheder	-205.076	-219.865	-14.790
NOTE 5	Finansielle anlægsaktiver	16.057.654	17.757.747	1.700.093
	Anlægsaktiver i alt	36.224.112	38.724.013	2.499.902
	Omsætningsaktiver: Varebeholdninger	30.215	25.521	-4.694
	Omsætningsaktiver: Fysiske anlæg til salg	114.254	59.796	-54.459
	Omsætningsaktiver: Tilgodehavender	2.005.935	2.905.933	899.998
	-herunder tilgodehavender hos staten	462.490	679.981	217.492
	-herunder kortfristede tilgodehavender i øvrigt	1.543.445	2.225.951	682.506
	Omsætningsaktiver: Værdipapirer (Pantebreve)	28.883	21.638	-7.245
NOTE 6	Likvide beholdninger	7.734.022	8.524.895	790.874
	Omsætningsaktiver i alt	9.913.310	11.537.784	1.624.474
	AKTIVER I ALT	46.137.421	50.261.797	4.124.375
NOTE 7	Egenkapital	16.704.776	5.041.313	-11.663.463
NOTE 8	Hensatte forpligtelser	23.818.148	38.970.236	15.152.087
NOTE 9	Langfristet gæld	1.870.195	1.636.660	-233.534
	Gæld vedr. finansielt leasede aktiver	5.345	2.691	-2.655
	Langfristede gældsforpligtelser	1.875.540	1.639.351	-236.189
	Nettogæld vedrørende fonds, legater, deposita	108.261	82.864	-25.397
	Kassekredit og byggelån	19.241	21.830	2.589
NOTE 10	Kortfristet gæld til staten	276.054	248.510	-27.544
	Skyldige feriepenge	56.904	893	-56.011
	Kortfristet gæld i øvrigt	3.278.496	4.256.800	978.303
	Kortfristede gældsforpligtelser	3.630.695	4.528.032	897.337
	Gæld i alt	5.614.497	6.250.247	635.751
	PASSIVER I ALT	46.137.421	50.261.797	4.124.376

Tabel 3 – Finansieringsoversigt

(1.000 kr. i løbende priser)	2016	2017
Likvide beholdninger primo	6.705.833	7.734.022
Tilgang af likvide aktiver:		
Årets resultat	2.060.392	1.564.664
Lånoptagelse	0	2.077
Anvendelse af likvide aktiver:		
Afdrag på lån	-202.829	-212.682
Øvrige finansforskydninger	-844.464	-622.634
Værdireguleringer likvide beholdninger	15.090	59.449
Likvide beholdninger ultimo	7.734.022	8.524.895

Noter

Note 1 – Indtægter fra skatter, tilskud og udligning

(1.000 kr. i løbende priser.)	2016	2017
Kommunal indkomstskat	23.138.042	23.874.139
Selskabsskat	1.389.241	1.285.078
Anden skat på visse indkomster	201.738	227.792
Grundskyld	3.462.596	3.711.354
Anden skat på fast ejendom	1.134.522	1.065.199
Skatter i alt	29.326.139	30.163.562
Udligning og generelle tilskud	6.357.708	5.879.851
Udligning og tilskud vedr. udlændinge	366.792	352.392
Kommunalt bidrag til regionerne	-76.848	-79.164
Særlige tilskud	1.996.348	1.854.958
Tilbagebetaling af refusion af købsmoms	-21.863	8.596
Tilskud og udligning	8.622.137	8.016.634
Skatter, tilskud og udligning i alt	37.948.276	38.180.196

Note 2 – Forsyningsvirksomhed

Området er omfattet af ”hvile i sig selv”-princippet, hvilket indebærer, at området over en årrække ikke må oppebære hverken overskud eller underskud.

Note 3 – Aktier og andelsbeviser

(1.000 kr. i løbende priser)	2016	2017
HOFOR Forsyning Holding P/S	9.822.235	10.109.398
Metroselskabet I/S	368.539	-631.768
Centralkommunernes Transmissionsselskab I/S	540.817	494.522
I/S Amager Ressourcecenter	-988.114	359.305
Arena CPHX P/S	299.579	92.456
I/S Vestforbrænding	169.497	177.298
Hovedstadens Beredskab I/S	47.728	71.092
Udviklingselskabet By & Havn I/S	-3.866.636	-3.568.215
Andre selskaber (under 10 mio. kr. hver)	11.635	19.272
I alt	6.405.279	7.123.360

Note 4 – Andre langfristede tilgodehavender

(1.000 kr.)	2016	2017
Tilbagekøbsrettigheder	2.486.897	3.111.225
Deponeringer*	5.001.736	5.245.415
Landsbyggefonden**	-	-
Tilgodehavende vedr. Nordhavnsvej	988.245	1.190.475
Tilgodehavende vedr. Metrobyggeri***	157.900	-
Øvrige langfristede tilgodehavender	1.251.555	1.307.135
I alt	9.886.334	10.854.251

* Københavns Kommune har i 2008 besluttet årligt at indskyde egenkapital i Københavns Energi (nu: HOFOR) svarende til selskabets udgifter til renten og fra 2012 også garantiprovision på et lån, selskabet har optaget i Kommunekredit, og hvis provenu er anvendt til at afdrage kommunens tilgodehavende i selskabet. Kommunen har deponeret de modtagne obligationer, svarende til et beløb på 4.775 mio. kr.

** Den nominelle værdi af indskud i Landsbyggefonden m.v. beløber sig til 1.818.523.126 kr.

***Det oprindelige beløb indgår fra 2016 som kapitalindskud vedr. anlæggelsen af Metro Cityringen. Det nye beløb er afventede kapitalindskud vedr. Ny Ellebjerg Station.

Indskud i Landsbyggefonden skal, jf. budget- og regnskabssystemet ultimo regnskabsåret nulstilles i kommunens balance. Kommunen anser dog indskuddet som et reelt tilgodehavende og vil fortsat forfølge opkrævningen af fordringen i henhold til lovens bestemmelser.

Note 5 – Tilskudsdeklarationer

Københavns Kommune har ud over de bogførte tilgodehavender på balancen retten til at modtage gevinsten ved salg af 26 ejendomme med tilskudsdeklarationer, der indeholder

2.778 lejligheder. De 22 ejendomme er ejet af andelsboligforeninger, og de øvrige fire er private udlejningsejendomme. Det er ikke muligt at opgøre værdien heraf.

Note 6 – Likviditet

(1.000 kr. i løbende priser)	2016	2017
Kontante beholdninger	3.321	9.023
Indskud i pengeinstitutter m.v.	-1.459.613	-739.663
Investerings- og placeringsforeninger	6.910.041	7.886.530
Realkreditobligationer	2.280.273	1.369.005
Likvide aktiver i alt	7.734.022	8.524.895

Note 7 – Egenkapital (1000 kr.)

(1.000 kr.)	
Egenkapital 01.01.2017	16.704.776
+/- udvikling i modposter til takstfinansierede aktiver	-12.108
+/- udvikling i modposter til selvejende institutioners aktiver	-35.981
+/- udvikling i modposter til skattefinansierede aktiver	1.079.025
+/- udvikling i modposter til reserve for opskrivning	-
+/- udvikling i modpost for donationer	-334
+/- udvikling i modposter til anlægsaktiver som følge af korrektioner til regnskabet	-247.654
+/- udvikling på balancekontoen	-12.446.412
+/- resultat ifølge regnskabsopgørelsen	1.564.665
+/- direkte posteringer på hovedkonto 9	-14.011.067
+/- regulering vedrørende forsyningsvirksomhedernes finansielle resultat	-14.790
+ opskrivning af aktiver og indskud i selskaber m.v.	519.509
+/- regulering vedrørende hensatte forpligtelser, herunder pension	-15.152.087
+/- indskud i Landbyggefonden, tilbageført	-1.883.104
+/- direkte posteringer på hovedkonto 9 i øvrigt	2.519.406
Årets bevægelser på balancekontoen i alt	-14.011.067
Egenkapital 31.12.2017*	5.041.313

* Der er foretaget manuelle korrektioner på 11,1 mio. kr. i regnskabet, hvorfor saldoen ikke stemmer til bogføringen. Korrektionerne kan primært henføres til fejl vedr. varelagre og modpost til selvejende institutioners aktiver.

Note 8 – Hensatte forpligtelser

Note 9. Kommunens hensatte forpligtelser på 38.970 mio. kr. udgøres af:

- Hensættelser til tjenestemandspensioner på 37.210 mio. kr.
- Hensættelser til arbejdsskader på 137 mio. kr.
- Hensættelser til byfornyelseslån på 1.623 mio. kr.

Note 9 – Langfristet gæld

(I 1.000 kr. i løbende priser)	2016	2017
Kommunekredit	1.485.255	1.377.843
Langfristet gæld vedrørende ældreboliger	231.923	220.997
Realkredit	97.430	9.807
Selvejende institutioner med overenskomst	40.276	16.058
Anden langfristet gæld	20.657	14.645
Langfristet gæld i alt	1.875.540	1.639.351

Note 10 – Eventualforpligtelse vedrørende manglende afregning til staten

Københavns Kommune har i forbindelse med en række byfornyelsesprojekter erhvervet en række ejendomme. Nogle af disse ejendomme er løbende blevet frasolgt i perioden 1999-2017. Kommunen skal i forbindelse med salget af ejendommene dele avancen med staten, da staten er

medfinansierende på området. Der er endnu ikke foretaget en afregning med staten for de solgte ejendomme. Forpligtelsen overfor staten optages som en eventualforpligtelse i regnskabet, da posten endnu ikke kan opgøres med tilstrækkelig pålidelighed.

Note 11 – Københavns Kommunes regnskabspraksis

Københavns Kommune aflægger regnskab i henhold til gældende lovgivning og inden for retningslinjerne fastlagt i Budget- og regnskabssystem for kommuner.

Regnskabet aflægges som et totalregnskab, der omfatter alle indtægter og udgifter samt forskydninger i de finansielle balanceposter. I regnskabet indgår endvidere udgifter, indtægter, aktiver og gæld vedrørende de selvejende institutioner, som kommunen har driftsoverenskomst med og som dermed økonomisk er en del af den kommunale virksomhed.

Ændring i anvendt regnskabspraksis

Fra regnskab 2017 er regnskabspraksis for indregning af hensættelser vedr. tjenestemandspension ændret, således at den opdaterede lovgivning ift. renteniveau, levealder og forventede anciennitetsstigninger mv. overholdes.

God bogføringskik

Kommunens bogføring foretages i overensstemmelse med god bogføringskik, reglerne i Budget- og regnskabssystem for kommuner samt øvrige relevante forskrifter.

Drifts- og anlægsregnskabet – Indregning af indtægter og udgifter

Generelt anvender Københavns Kommune transaktionstidspunktet som grundlag for registrering af indtægter og udgifter. I regnskabsopgørelsen indregnes indtægter så vidt muligt i indtjeningsåret. Ligeledes indregnes alle udgifter, der vedrører året, hvis udgifterne er faktureret eller på anden vis kan måles pålideligt inden udløbet af supplementsperioden.

Præsentation af balancen

Balancen viser kommunens aktiver og passiver henholdsvis ultimo regnskabsåret og ultimo året før. Balancen er udarbejdet i overensstemmelse med de formkrav der er anført i Budget- og regnskabssystem for kommuner.

Materielle anlægsaktiver

Københavns Kommune indregner som udgangspunkt kun aktiver, som indgår i den kommunale serviceproduktion og har en kostpris på over 100.000 kr.

Ikke-operative aktiver (f.eks. arealer anskaffet til rekreative, naturbeskyttelses- eller genopretningsformål) og infrastrukturelle aktiver aktiveres ikke, dette gælder f.eks.:

- Parker, strande m.v.
- Veje og anden infrastruktur.
- Kunstværker, historiske samlinger m.v.

Afskrivningsgrundlag m.v.

Afskrivningsgrundlaget er kostpris, eventuelt med fradrag af forventet scrapværdi efter afsluttet brugstid, såfremt denne er væsentlig. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Negative scrapværdier – hvilket f.eks. er udgifter til bortskaffelse/reetablering – skal kun registreres i anlægsmodul som en note.

Med hensyn til kostpris er der nedenstående tilføjelse:

- Grunde og bygninger anskaffet før den 1. januar 1999 værdiansættes til seneste offentlige vurdering før januar 2004. Disse bygninger afskrives over den fulde afskrivningsperiode fra 1. januar 2004. Grunde afskrives ikke.

Der foretages ikke afskrivning på følgende aktiver:

- Aktiver under udførelse
- Grunde
- Grunde og bygninger bestemt til videresalg.

Grunde og bygninger bestemt til videresalg skal fremgå af en særskilt regnskabspost under omsætningsaktiver, når der både foreligger en administrativ beslutning om, at de pågældende grunde og bygninger skal sælges, og disse ikke længere indgår i den kommunale serviceproduktion.

Forbedring og vedligeholdelse

Forbedringsudgifter sidestilles med anskaffelser, mens vedligeholdelsesudgifter anses som driftsudgifter. Forbedringsudgifter i form af renoveringer, tilbygninger og udvidelser registreres sammen med det oprindelige aktiv eller opføres særskilt i anlægsmodul.

Afskrivninger

Der foretages lineære afskrivninger baseret på Økonomi- og Indenrigsministeriets vurdering af aktivernes forventede maksimale restlevetid:

- Administrationsbygninger, beboelsesejendomme m.m. 50 år.
- Øvrige bygninger (skoler, daginstitutioner m.m.) 30 år.
- Tekniske anlæg i øvrigt 20-50 år.
- Maskiner, specialudstyr, transportmidler, parkeringsanlæg og parkeringspladser 15 år.
- Inventar, herunder computere, IT- og Av-udstyr 3-10 år.
- Investeringer til indretning i lejede lokaler samt installationer i disse skal afskrives over lejeaftalens varighedsperiode, dog max. 10 år.
- Immaterielle aktiver maksimalt 10 år. Levetid fastsættes efter konkret vurdering af det enkelte aktiv.

I øvrigt anvendes de af Økonomi- og Indenrigsministeriet og KL udmeldte vejledende levetider for specifikke aktiver.

Op- og nedskrivninger

Opskrivninger foretages som udgangspunkt ikke. Derimod foretages der nedskrivninger, når der indtræffer en objektiv konstaterbar hændelse, der resulterer i en varig forringelse i kvalitet, kapacitet eller fremtidig økonomisk nytte af aktivet.

Finansielt leasede aktiver

Leasing af aktiver af finansielle årsager, hvor hovedstolen udgør mindst 100.000 kr., optages både som et anlægsaktiv og som en finansiell forpligtelse. Indregning og måling sker efter de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udmeldte retningslinjer, herunder beregning af nutidsværdi for anlægget og kapitaliseret restforpligtelse.

Finansielle anlægsaktiver – Værdipapirer og kapitalandele

Børsnoterede obligationer, investeringsbeviser og aktier måles til dagsværdi (kursværdi) på balancedagen. Ikke-børsnoterede kapitalandele/værdipapirer måles til andel af indre værdi i henhold til senest godkendte årsrapport for pågældende selskab tillagt Københavns Kommunes indskud i eller udlodning fra selskabets egenkapital. Værdiregulering af værdipapirer sker via egenkapitalen. Realiserede tab og gevinster opgøres som forskellen mellem salgssum og bogført værdi pr. seneste 1. januar og registreres via resultatopgørelsen.

Omsætningsaktiver

Varebeholdninger

Der sker registrering af varebeholdninger, når værdien overstiger 1 mio. kr. Herudover indregnes varebeholdninger, hvis der årligt sker væsentlige forskydninger i lagerstørrelsen, og lagerets værdi overstiger 100.000 kr. Varebeholdninger måles til kostpris efter FIFO-princippet.

Grunde og bygninger til videresalg

Grunde og bygninger til videresalg indregnes til kostpris fratrukket akkumulerede afskrivninger eller nettorealisation sværdi såfremt denne varigt ligger væsentligt under kostprisen fratrukket akkumulerede afskrivninger.

Tilgodehavender

Tilgodehavender opgøres som udgangspunkt til kostpris, dvs. til nominel værdi og værdireguleres ikke i det udgiftsbaserede regnskab. Der foretages afskrivninger, når der er konstaterbare tab, dvs. beløbet er uerholdeligt.

Værdien af Københavns Kommunes langfristede tilgodehavende vedrørende tilbagekøbsrettigheder er opgjort ud fra summen af de aktuelle frikøbsbeløb for hver enkelt ejendom på balancedagen. Frikøbsbeløbet beregnes ved tilbageiskonterering med en realrente på 3 pct. p.a. af kommunens forventede provenu ved tilbagekøbet – opgjort som forskellen

mellem den seneste offentlige ejendomsvurdering fratrukket det tinglyste tilbagekøbsbeløb. Dog gælder det for tilbagekøbsrettigheder vedrørende almene boligselskaber, at disse optages som eventualrettighed.

Værdipapirer

Omfatter pantebreve som indregnes til dagsværdi (kurs) på balancedagen.

Egenkapital

I egenkapitalen er også indeholdt selvejende institutioner, som kommunen har indgået driftsoverenskomst med.

Hensatte forpligtigelser

Forpligtigelser indregnes i balancen, når kommunen på balancedagen har en retslig eller faktisk forpligtigelse, som resultat af en tidligere begivenhed, og det er sandsynligt, at afviklingen heraf vil medføre et træk på kommunens økonomiske ressourcer, og der kan foretages en pålidelig beløbsmæssig måling af forpligtigelsen.

Tjenestemandspensionsforpligtelser

Kommunens nettoforpligtelser til tjenestemandspensioner og lign. er opgjort i henhold til Økonomi- og Indenrigsministeriets regelsæt i Budget- og regnskabssystem for kommuner. Kravet heri er, at der minimum hvert 5. år foretages en aktuarberegning. Der blev senest foretaget en beregning i 2012. I den mellemliggende periode foretages der korrektioner af forpligtelserne som følge af optjening af ret til pension (20,3 pct. af årets pensionsberettigede løn) og udbetaling af pension. Pensionsforpligtigelsen for lærere i den lukkede gruppe optages ikke i kommunens regnskab i det omfang staten har pligt til at refundere kommunens udgifter til pension.

Fratrædelsesbeløb ved åremålsansættelser

Optages til nominal værdi i overensstemmelse med indgåede aftaler.

Tabslån

Kommunens nettoforpligtelse, opgjort som kommunes andel (50 pct.) af restgælden på byfornyelseslån med 100 pct. offentlig ydelsesstøtte, optages som en hensat forpligtelse.

Langfristede gældsforpligtigelser

Langfristet gæld er optaget med restgælden på balancetidspunktet.

Kortfristet gæld

Kortfristet gæld optages med restværdien på balancetidspunktet.

Feriepengeforpligtigelsen indgår ikke i kommunens regnskabsaflæggelse.

Noter til driftsregnskab og balance

Der udarbejdes noter til henholdsvis driftsregnskab og balance i det omfang, der er krav om noteoplysning, samt hvor det giver mening.

KØBENHAVNS KOMMUNE

Rådhuset
1599 København V
Telefon 3366 3366
www.kk.dk